

■ Översikter och meddelanden

■ Utlåtande angående sökande till anställning som professor i statsvetenskap vid Lunds universitet

Av fakulteten hedrade med uppdraget att tjänstgöra som sakkunniga för anställningen av professor i statsvetenskap får vi anföra följande. Sökande är:

Professor Jens Bartelson, Köpenhamn
 Professor Ole Elgström, Lund
 Professor Magnus Jerneck, Lund
 Professor Jan-Erik Lane, Genève och Fiji
 Professor Bo Petersson, Lund
 Professor Mark Thompson, Erlangen

De bedömningsgrunder vi har att utgå från är de sökandes vetenskapliga skicklighet, pedagogiska skicklighet, förmåga att handleda doktorander till doktorsexamen, förmåga att utveckla, leda och genomföra forskning och utbildning, förmåga att samverka med det omgivande samhället och att informera om forskning samt sådan personlig förmåga i övrigt som är av betydelse för att fullgöra arbetsuppgifterna väl.

Vi lämnar först en gemensam redogörelse för var och en av de sökande samt gör därefter en individuell slutjämförelse av dem vi anser främst bör komma ifråga för anställningen.

Jens Bartelson (f. 1961) fick sin forskarutbildning vid Stockholms universitet, där han disputerade 1993. Han tjänstgjorde därefter som forskarassistent, antogs som docent 1998 och tjänstgjorde som universitetslektor, innan han år 2000 blev professor i internationella relationer vid Köpenhamns universitet.

Vetenskaplig skicklighet. Bartelsons doktorsavhandling heter *A Genealogy of Sovereignty* och utgavs 1995 på det prestigefyllda förlaget Cambridge University Press. Ur en stilistiskt driven diskussion framträder en idérisk analys av suveränitetsbegreppet och vad författaren kallar dess relation till sanningen, strukturerad i tre mäktiga kapitel. Det första behandlar "renässanshypotesen" om suveränitetsbegreppets för-

historia i de italienska stadsstaterna. Det andra diskuterar "den westfaliska hypotesen" om ett universalistiskt suveränitetsbegrepp. Det tredje analyserar "modernitetshypotesen" om suveränitetens sönderfall i nationalstater från tiden för Franska revolutionen och Napoleonkriget och det internationella systemets uppkomst. En ansats sådan som författarens kräver en annan metodologi än den som är etablerad i politisk idéhistoria, påstår Bartelson. Läsaren blir dock inte riktigt klok på vad detta annorlunda skulle vara men underhålls med lärda kommentarer och ett försiktigt flirtande med uppburna, fashionabla vetenskapsteorier, utgående från Nietzsches goda cigarr att "only that which has no history can be defined". Just precis där ligger idéhistoriens berättigande, skulle man kunna säga. Men det är också utgångspunkten för det resonemang som mynnar ut i postmodernismens sanningsrelativism; Bartelson citerar Foucaults tankar om "sanningsregimer" vilka han visserligen finner "unsatisfactory" men inte desto mindre ägnar vördnadsfullt utrymme. Trots att författaren sålunda själv säger att sanningsfrågan är central för hans undersökning, är hans svar – skulle man vilja säga – snarast elegant undflyende. Läsaren känner sig också ibland en smula osäker inför författarens benägenhet att redan från början presentera sin tolkning av olika tänkare utan att dessa själva får komma till tals. Läsaren blir därigenom helt i händerna på författaren och intersubjektivitetens krav blir svåra att tillgodose. Med dessa invändningar vill vi dock inte frångå Bartelsons avhandling stora förtjänster. Det är en imponerande bok han skrivit – originell, skarpsinnig, välformulerad.

Samma höga ambitioner karakteriserar också Bartelsons andra monografi *The Critique of the State* (2001), även den utgiven av Cambridge University Press. Den liknar i hög grad den första, med förtjänster och brister, tematiskt och metodiskt; den är lika lärd och lika uppslagsrik.

Med ett bokmanuskript *Visions of World Community* flyttar Bartelson över sitt idéhistoriska intresse från nationalstaten till dess alternativ, uppbyggandet av ett världssamfund. Varför har detta varit så svårt att etablera under historiens gång? Det beror enligt Bartelson på paradoxen att medan varje försök att åstadkomma en stabil världsordning förutsätter att partikularistiska värden ersätts av universalistiska, kommer de senare att möta motstånd just precis därför att även dessa uppfattas som partikulära. I briljanta exposéer av detta dilemma från Dante till Kant ger Bartelson ännu en gång prov på sin idéhistoriska kringssyn.

Sammantaget kan läsaren inte annat än gripas av beundran inför denna avslutade trilogi. Med sitt skarpsinniga bidrag, konsekvent riktat mot en internationell publik, har Jens Bartelson placerat sig vid den absoluta forskningsfronten i skärningspunkten mellan politisk teori och internationell politik.

Utöver dessa tre böcker har Bartelson utgivit i genomsnitt två, tre vetenskapliga artiklar eller bokkapitel om året alltsedan sin disputation jämte ett flertal uppslagsord i *Statsvetenskapligt lexikon*. Ett tiotal av dessa artiklar är publicerade i högt ansedda internationella tidskrifter med krävande peer review-förfarande såsom *European Journal of International Relations*, *International Studies Quarterly* och *Review of International Studies* och har därigenom ett högt meritvärde. Det är företrädesvis vetenskapliga nyckelbegrepp, antingen inom internationell politik eller inom statsvetenskapen generellt, som Bartelson tar upp i dessa artiklar. Det kan gälla globaliseringsbegreppet eller statsidentiteten eller civilsamhället eller den internationella politikens anspråk på att utgöra en egen disciplin. Även detta mindre format behärskar Bartelson väl. Han får mindre utrymme att briljera, framställningen är mera fokuserad, kritiken är skarpare, resonemangen ofta mera bestämda.

Pedagogisk skicklighet. Under de femton år Bartelson verkat som akademisk lärare i Stockholm och Köpenhamn har han i genomsnitt undervisat fem timmar i veckan, främst inom forskarutbildningen i anslutning till sin egen forskning men även inom grundutbildningen i kvalitativ metod och politisk idéhistoria. Ett intyg från Köpenhamnsinstitutionen vitsordar Bartelsons ”strong commitment to academic excellence”. Som handledare har han fört fram sex doktorander till doktorsexamen.

Administrativ skicklighet. Bartelson är något av en ensamvarg (“I prefer to work on my own rather than in collaboration with others”). Han forskar för sig själv och står som ensamförfattare till sina arbeten. Inga uppgifter finns om större forskningsanslag. Beträffande samverkan med samhället och information om forskning är hans insatser obetydliga, vilket Bartelson motiverar på följande sätt. ”Given the character of my research, I have not contributed to the public debate, other than on those rare occasions when I have felt obliged to do so.” Mot detta kan invändas att som Herbert Tingsten visat behöver politisk idéhistoria inte vara en exklusiv verksamhet. Mera än någon annan mötte Tingsten en stor publik – utan att göra avkall på den intelligensaristokratiske nimbus den sökande har gemensamt med mästaren.

Å andra sidan har Bartelson uppenbarligen visat prov på administrativ skicklighet som huvudansvarig för forskarutbildningen både i Stockholm i Köpenhamn. På båda ställena har tillströmningen av doktorander föranlett omorganisering av utbildningen, vilken Bartelson genomförde, skriver båda prefekterna med överensstämmande formuleringar, med ”considerable managerial skills”.

Sammanfattande omdöme. Bartelson är en excellent forskare med klar internationell profil och en framstående pedagog. Hans administrativa meriter är svagare, framför allt hans brist på erfarenhet av projektledning, samverkan med samhället och populärvetenskaplig publicering. Bartelson framstår som väl kvalificerad för professuren.

Ole Elgström (f. 1950) har sin doktorsexamen (1982) från Lunds universitet. Han blev docent 1991, tjänstgjorde som universitetslektor vid Linköpings universitet 1983-93 och därefter som universitetslektor i Lund till 2001, då han blev befordrad till professor.

Vetenskaplig skicklighet. Det mesta av Elgströms vetenskapliga arbete faller inom ämnesområdet internationell politik men han står också som medförfattare till ett par böcker och mindre publikationer om andra ämnen (läroplansprocesser, Centerns kvinnoförbund). Elgströms doktorsavhandling *Aktiv utrikespolitik* slår an ett huvudområde i hans forskning, nämligen studiet av småstaters utrikes- och säkerhetspolitiska strategier. Avhandlingen är en komparativ analys av tre utrikespolitiska ”tankeskolor” i dansk och svensk riksdagsdebatt

1962-1978. Tankeskolorna är idealtypiska konstruktioner, som Elgström i detta fall utformar som dimensioner: parlamentariskernas syn på behovet av förändring och hans eller hennes värdering av möjligheterna att verka i önskvärd riktning. Med hjälp av kvalitativ innehållsanalys kartlägger Elgström inslaget av "traditionalistiska", "reformistiska" och "revolutionära" idéer. Den bild som avtecknas i analysen visar fler likheter än skillnader mellan de två ländernas parlamentariker men Elgström finner ett något starkare inslag av aktiv reformism i riksdagens utrikespolitiska debatter än i folketingets. Avhandlingen är ett värdefullt bidrag till belysningen av en fråga som engagerat både forskare och politiker, inte minst i de nordiska länderna: småstaternas möjligheter att utöva inflytande i internationell politik. Elgström använder relevant forskningslitteratur väl, visar sig ha grundligt tänkt igenom sina metodiska val och belägger sina slutsatser omsorgsfullt. Men när detta sagts hör det till bilden att den empiriska analysen när allt kommer omkring blir förhållandevis enkel. Det slår en under läsningen att det borde ha varit möjligt att få ut mera av detta material – genom att skärpa problemställningen, ta i bruk en bredare repertoar av metodiska verktyg och genomföra en teoretiskt mera ambitiös tolkning av de resultat författaren kommer fram till.

Intresset för småstaternas utrikes- och säkerhetspolitiska strategier förs vidare i flera andra arbeten. Tyngst väger monografin *Images and Strategies for Autonomy* (2000). Elgströms utgångspunkt är ett antagande att småstater "face a dilemma between abandonment and entrapment, leading to a choice between balancing the great powers or approaching one of these powers" (s. 1). Studien är ett försök att bidra med ny kunskap om hur statsmän hanterar detta dilemma. I detta syfte genomför Elgström en historisk sekundäranalys av svenska säkerhetspolitiska strategier under 1800-talet. I detta arbete framträder Elgström med en klart formulerad och teoretiskt stegrad ambition, nämligen att visa att beslutsfattarnas situationsförståelse och bilder ("images") av stormakterna har betydelse för de strategival de gör. Elgström finner starkt stöd för denna (hypo)tes och konkluderar med att förorda det han kallar "image based realism" när man närmar sig studiet av staters säkerhetspolitik. I jämförelse med doktorsavhandlingen utgör detta arbete ett markant lyft, först och främst vad gäller analytisk ambition och kraft. Också här anar man intressanta möjligheter för

en vidare utveckling av analysen men det råder inget tvivel om att vi har att göra med ett vetenskapligt arbete av betydande meriteringsvärde.

Det andra huvudintresset i Elgströms forskning är studiet av internationella förhandlingar, ett fält där Lundainstitutionen under ett par årtionden haft en ledande position i Norden. Elgström fullföljer detta intresse i en rad större och mindre arbeten, som i huvudsak behandlar två teman: förhandlingar om utvecklingsbistånd och förhandlingar inom EU-systemet eller mellan EU och andra parter. I den förra gruppen är monografin *Foreign Aid Negotiations* (1992) det viktigaste bidraget. Syftet med denna studie är "... to reach a profound understanding of the particular traits exhibited by foreign aid bargaining processes" (s. 7). Utgångspunkten är ett antagande att förhandlingar om bistånd skiljer sig från förhandlingar inom de flesta andra sakområden dels genom att förhandlingar mellan parterna präglas av extrem asymmetri (givare-mottagare), dels genom att den "starkare" parten förutsätts gå in i förhandlingarna med övervägande altruistiska motiv. Inspirerad av Graham Allison's berömda studie av Kuba-krisen utvecklar Elgström flera olika modeller som han antar kan vara till hjälp för att förstå sådana förhandlingar och använder därefter dessa modeller i en ingående empirisk analys av förhandlingarna om svenskt bistånd till Tanzania. Projektet bygger på en god idé och idén omsätts i en väl utförd forskningsdesign, som i sin tur leder till intressanta empiriska resultat. Som bidrag till teoriutvecklingen infriar studien likväl inte helt förväntningarna. Detta kan troligtvis i stor utsträckning förklaras av en bristande skärpa i specifikationen av modellerna och i den teoretiska förförståelsen av de empiriska observationerna.

Under senare år har Elgström koncentrerat det mesta av sin forskning till förhandlingarna inom EU-systemet och EU som aktör i förhandlingar med andra parter. Här finner vi ett flertal artiklar, många författade tillsammans med svenska kolleger, som analyserar olika aspekter av EU som ett förhandlingssystem – från förhållandet mellan problemlösning och dragkamp ("bargaining") i EUs interna beslutsprocesser, via koalitionsbildning och ordföranderollen, till spridning och konsolidering av normer. Ett par sena studier kastar nytt, intressant ljus över EU som aktör i internationella förhandlingar, sett med andras ögon. Även om det finns viss överlappning mellan de enskilda artik-

larna framstår denna serie av publikationer, sammantaget, som en klart meriterande forskningsinsats. Det är därför inte överraskande att det just är Elgströms bidrag inom detta område som det internationella forskarsamfundet har fäst sig vid. Här får Elgström i full utsträckning – och ofta i ett produktivt samspel med andra forskare – visa sin begåvning att inte bara använda modeller, hypoteser och resultat från annan forskning i egna empiriska studier utan också att också själv bidra till ett internationellt ämnesområde i snabb utveckling.

Den bild vi får av Elgström som forskare är inte helt entydig. Han uppvisar utan tvekan vilja och förmåga att ge sig i kast med frågor av stort statsvetenskapligt och politiskt intresse. Han är kunskapsrik, samarbetar konstruktivt med kolleger hemma och utomlands och levererar solida och intressanta bidrag, först och främst i form av empiriska resultat. Samtidigt måste det sägas att vissa av studierna blir relativt enkla, mått utifrån analytiska och metodiska kriterier. Vi saknar stundom en högre ambitionsnivå och även något av den precision och kreativitet som skall till för att verkligen kunna ”flytta gränser”. Vi konstaterar emellertid att tendensen ser ut att vara positiv; Elgströms viktigaste arbeten från de senaste åtta, tio åren visar en mer drivande och spännande forskare.

Pedagogisk skicklighet. Elgström har genomgått pedagogisk grundkurs och handledarkurs vid Lunds universitet. Han har en omfattande erfarenhet av undervisning på alla nivåer från Linköping och Lund och även från kortare perioder vid tre utländska universitet. De kursvärderingar han bilagat ansökan visar att studenterna genomgående ger honom en positiv feedback. Elgström står som medförfattare till tre läroböcker, avsedd för olika målgrupper. Hans erfarenhet från handledning av doktorander är mera begränsad; fram till november 2006 hade han bara handlett en forskarstudent till avlagd examen, men han har ytterligare fyra på väg. Kombinationen av formell pedagogisk utbildning, lång och varierad erfarenhet av undervisning och positiva utvärderingar av studenterna leder oss till slutsatsen att Elgström tryggt kan anses pedagogiskt kvalificerad för anställningen.

Administrativ skicklighet. Elgström har en ganska omfattande administrativ erfarenhet, bl.a. som studierektor för förvaltningslinjen och senare för statsvetenskap vid Linköpings universitet, från rollen som prefekt för Samhällsve-

tenskapliga institutionen och vice ordförande för Samhällsvetenskapliga fakulteten där, som ledamot av styrelsen för Statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet och från ledningen av olika projekt, däribland som utvärderare av estnisk statsvetenskap. Vi anser honom välmeriterad för de administrativa uppgifter som följer av anställningen som professor. Han har mera begränsad erfarenhet från rådgivning och annat samarbete med offentliga myndigheter, organisationer och samhällsföreträdare.

Sammanfattande omdöme. Elgström får anses väl kvalificerad för anställningen som professor, både vad gäller vetenskapliga, pedagogiska och administrativa meriter.

Magnus Jerneck (f. 1951) tog sin doktorsexamen vid Lunds universitet år 1984 och blev docent 1990. Han har därefter varit verksam vid samma universitet – som universitetslektor 1984-86, som forskarassistent 1986-91 och som ”befordrad” professor från 2001. Dessutom har han under kortare perioder varit gästlektor vid dåvarande högskolorna i Örebro och Växjö.

Vetenskaplig skicklighet. Det mesta av Jernecks vetenskapliga publicering faller inom ämnesområdet internationell politik men många av hans arbeten tar också upp problemställningar av mera allmänt statsvetenskapligt intresse. Särskilt tydligt kommer det till uttryck i ett aldrig sviktande engagemang för att få fram ny kunskap om hur olika typer av internationalisering påverkar demokratins villkor. Hans avhandling *Kritik som utrikespolitiskt medel* är del av ett större projekt under ledning av Lars-Göran Stenelo. Jernecks bidrag består i en analys av hur kritiken av representanter för den svenska regeringen av den amerikanska politiken och krigföringen i Vietnam under perioden 1965-74 blev mottagen av kongressen och i amerikansk press. Genom en kombination av kvalitativ och kvantitativ innehållsanlys, kompletterad med intervjuer, visar Jerneck att den svenska kritiken hade en högst marginell effekt utifrån sina egna förtjänster men också att lyckliga sammanträffanden med andra begivenheter med större nyhetsvärde ledde till ett ökat intresse för svenska synpunkter. Avhandlingen är en ingående och nyanserad analys av de möjligheter och begränsningar en liten stat står inför vid ett försök att påverka en supermakt. Även om vi har att göra med en fallstudie kan slutsatserna ha ett mera allmänt intresse, för både beslutfattare och forskare. Avhandlingen blev också belönad med

Oscar II:s stipendium för bästa samhällsvetenskapliga avhandling 1984. Likväl uppvisar den också begränsningar av ett slag, som vi återfinner i flera av Jernecks senare arbeten. En av dessa begränsningar är att studien – trots att författaren dokumenterar god kännedom om relevant teoretisk och empirisk forskning på området – endast i begränsad grad bidrar till vidare teoriutveckling. En annan är att författaren nöjer sig med relativt enkla metodiska grepp. Längst båda dessa dimensioner kunde avhandlingen ha utvecklats vidare.

Intresset för småstaters möjligheter att påverka sin omgivning förs vidare i flera andra och mindre studier. Det som kanske tillför mest nytt är Jernecks bidrag till EMU-utredningen. Här är det icke tal om en akademisk avhandling utan om en utredning av alternativa policyval med syfte att ge regering och riksdag ämnesmässigt väl förankrade råd. Jernecks synes behärska den rollen och det formatet mycket väl. Hans – inte alldeles överraskande – slutstats är att Sveriges inflytande i EU försvagas om Sverige står utanför EU och hans skäl för denna konklusion är klara, transparenta och välgrundade.

Det forskningsfält, där Jernecks bidrag sammanlagt synes mest meriterande är studiet av förhållandet mellan internationalisering och demokrati. I flera arbeten behandlar han olika aspekter av politikens internationalisering. I boken *Komplex flernivådemokrati: regional lobbying i Bryssel* (med Janerik Gidlund) får vi en systematisk och ingående analys av regional representation i EUs ”huvudstad” och av regionens försök att påverka beslutsprocessen på EU-nivå. Boken ger en nyttig översikt av utvecklingen och samtidigt en insiktsfull analys av konsekvenserna för det etablerade demokratiska institutioner och processer på nationell nivå. Ett nära besläktat tema följs upp i ett stort bokkapitel som analyserar kommunala politiska strategier (för Malmö) utifrån tre olika men samtidigt inbördes sammankopplade perspektiv på makt – makten över Malmö, makten i Malmö och Malmös makt i relation till omvärlden (nationellt och internationellt). Också här levererar Jerneck en ingående och intressant analys av problemställningar, som har både statsvetenskapligt och politiskt intresse. Samma positiva värdering gäller också hans två kapitel i boken *Local and Regional Governance in Europe* (också redigerad tillsammans med Janerik Gidlund). I ett fylligt bidrag till boken *Bargaining Democracy* (redigerad med Lars-Göran Stenelo) får vi en brett anlagd ana-

lys av riksdagens engagemang i och hantering av olika typer av internationella frågor. Särskilt intressant är Jernecks påvisning av hur frågor knutna till EU-samarbetet spränger de etablerade ramarna för behandling av ”utrikespolitiska” frågor samt hans analys av utmaningarna knutna till institutionella reformer för att passa EUs agenda bättre. I ett bidrag till boken *Partier uten grenser?* (redigerad av Knut Heidar och Lars Svåsand) gör Jerneck en motsvarande analys av svenska partiers utlandsförbindelser. Tillsammans med flera mindre artiklar, delvis avsedda för en bredare läsekrets, representerar detta en viktig forskningsinsats.

Vissa av de teman som tidigare berörts förs i ett färskt manuskript – *Herdning cats? Leadership and Political Order in the European Union* – samman i en ambitiös analys. Det överordnade syftet med denna studie är att besvara frågan ”... how far can one progress within the framework of the current institutional and constitutional architecture?” Jerneck tar läsaren med på en vittfamnande och insiktsfull analys av olika typer av politiska system och de grundläggande premisser och mekanismer dessa bygger på och bedömer EUs situation och framtida utveckling i förhållande till dessa. I det utkast vi har tillgång till är analysen ännu inte genomförd till en samlad konklusion. Så som manuskriptet nu föreligger blir den sista etappen ett avgörande prov på författarens förmåga att ge ett samlat svar på den huvudfråga han ställer. Hur klok och kunskapsrik framställningen än är, får man inte riktigt syn på den röda tråden. Men det vi hittills kunnat läsa lämnar inget tvivel om att vi ändå har att göra med en undersökning av betydande meritvärde.

Genom sina vetenskapliga arbeten framstår Jerneck som en kunskapsrik och solid forskare, med viktiga bidrag till vår förståelse av politiska institutioner och processer. Han ger sig i kast med problemställningar som också engagerar beslutsfattarna och den politiskt intresserade medborgarna och förmedlar sina resonemang och slutsatser i en form som gör dem tillgängliga också utanför specialisternas fackmiljöer. I Jernecks forskningsprofil finns likväl begränsningar, först och främst vad gäller originalitet och genomslagskraft. Det är troligen något av förklaringen till att hans forskning fått mindre uppmärksamhet – i alla fall i form av citeringar – i det internationella forskarsamfundet än den kunde förtjäna. Jerneck framstår som en aktiv och uppskattad deltagare i nationella och inter-

nationella nätverk men hör inte till den tätgrupp som verkligen *präglar* ämnets utveckling.

Pedagogisk skicklighet. Jerneck har högskolepedagogisk utbildning från Lunds universitet (1980-81) och har undervisat på flera statsvetenskapliga kurser och på alla nivåer sedan 1976. Lunds studentkår belönade hans insats med priset för bästa lärare år 1992. Jerneck har, tillsammans med kolleger, producerat läromedel för grundutbildningen på universitetsnivå och även för gymnasiet. Han har handlett tio doktorander fram till doktorsexamen. När vi sammanställer hans formella utbildning, hans breda erfarenhet under tre årtionden och studentkårens utmärkelse är slutsatsen tvevelsutan att Jerneck får anses väl pedagogiskt kvalificerad för tjänsten.

Administrativ skicklighet. Jerneck har också tagit sina akademiska medborgarplikter med största allvar. Han har lett flera forskningsprojekt, varit ledamot av flera ämneskommittéer i Sverige och utlandet, vice ordförande i styrelsen för Centrum för Danmarksstudier vid Lunds universitet, ledamot av styrelsen för Statsvetenskapliga institutionen, ledamot av styrelsen för Svenska institutet för Europapolitiska studier och ledare för Centrum för Europaforskning vid Lunds universitet (1997-2005). Jerneck får med denna bakgrund anses ha de administrativa kvalifikationer tjänsten kräver. Dessutom dokumenterar hans CV att hans kompetens som statsvetare har varit och är alltjämt efterfrågad av både statliga och regionala myndigheter. Hans står som författare till flera expertrapporter och han har varit ledamot av bl. a. utrikesdepartementets referensgrupp för europeisk integration (1998-2002) och regionaliseringsrådet för tillväxtfrågor (2002-).

Sammanfattande omdöme. Jerneck får anses väl kvalificerad för tjänsten, både vad gäller vetenskapliga, pedagogiska och administrativa meriter.

Jan-Erik Lane (f. 1946) är utbildad filosof men har inte disputerat utan blev 1975 docent direkt vid Umeå universitet på ett antal vetenskapsteoretiska uppsatser. Han var därefter rådsforskare, 1985-91 professor i offentlig förvaltning, särskilt regional politik och förvaltning i Umeå, 1991-96 professor i statsvetenskap vid Oslo universitet, innehavare av åtskilliga kortare förordnanden som gästprofessor världen över och är sedan 1998 professor i statsvetenskap vid universitet i Genève, vilket inte hindrar att han

– trots att han fortfarande är anställd i Genève – numera även är professor vid University of the South Pacific, Fiji-öarna.

Enligt ledningen för de institutioner, där Lane varit anställd, har hans insatser varit mycket ojämna. Å ena sidan omvittnas allmänt en enastående produktivitet och ett betydande engagemang för ämnet. Å andra sidan har Lane haft svårt att följa elementära regler för samarbete och undervisning. I Umeå riktades allvarlig kritik mot Lanes sätt att bedriva undervisning och handledning. I Oslo varierade undervisningens kvalitet från ”excellent” till ”poor” beroende på att Lane för det mesta opererade för sig själv och enligt eget huvud om vad som var lämpligt. I en utvärderingsrapport från universitetet i Genève avhandlas Lanes uppträdande under rubriken ”Ett typexempel på misskötsel”. Utredaren framhåller att om Lanes alla felgrepp skulle gås igenom, skulle beskrivningen ta en oproportionerlig stor plats i rapporten, som ju avsåg hela universitetet. Men tillräckligt material presenteras för att läsaren inte har några svårigheter att instämma i utredarens rekommendation att till varje pris ”punktera den varböld” (”vider l’abcès”) som ”affären med professor L.” utgör. Upprinnelsen synes vara att Lanes bisysslor och privata aktiviteter befunnits ”vida överskrida gränsen för det acceptabla”, att han i stor utsträckning utnyttjat institutionens resurser för dessa privata angelägenheter, att han lämnat falska uppgifter om sina inkomster från bisysslorna och att han ägnat sig åt privat försäljning av kursmaterial till studenterna. Konflikten har därefter eskalerat och synes periodvis ha tagit en betydande del av fakultetens och rektorskansliets krafter i anspråk. Lane har tilldelats varning och en straffrättslig process har inletts. (Thierry Béguin, Enqueter Général: *Enquete Générale sur L’Université de Genève. Rapport final 15 janvier 2007.*)

Vår slutsats av dessa omdömen är att Lane inte har det som kallas personlig förmåga att fullgöra en professors arbetsuppgifter, varför han inte bör komma ifråga för den aktuella anställningen. Vi följer därför fakultetsstyrelsens rekommendation att i sådana uppenbara fall behandla den sökandes meriter kortfattat.

Vetenskapliga meriter. Lanes vetenskapliga produktion, övervägande på engelska, är som sagt mycket omfattande, cirka 190 artiklar och 25 böcker, och täcker breda fält inom statsvetenskapens samtliga områden politisk teori, offentlig förvaltning, jämförande politik och in-

ternationell politik. Många artiklar är publicerade i värenommerade internationella tidskrifter. I sina bästa arbeten om centrala statsvetenskapliga begrepp visar Lane prov på skarpsinne och filosofisk skolning. Däri ligger emellertid samtidigt ett problem. Lane är inte intresserad av skillnaden mellan definitioner och modeller: han uppehåller sig vid modellernas logiska stringens men bryr sig inte om deras förklarings- eller prognoskraft. Motsägelsefrihet är emellertid, för att tala med Lanes filosofikollegor, ett nödvändigt men inte tillräckligt kvalitetskriterium inom samhällsvetenskapen. Man måste också fråga sig om modellerna fångar något väsentligt av det fenomen eller det komplex som undersöks. Man måste se till deras fruktbarhet. Nu stannar Lanes analys ofta vid utanverket. När det sedan gäller de mera empiriskt inriktade studierna, kan man inte undgå intrycket att hans rastlösa produktion har något mekaniskt över sig, ibland rent av något kompendieartat. Lane har funnit en mall för sin strida ström av artiklar och följer den slaviskt. Först attackerar han någon författare eller ståndpunkt på teoretisk grund. Sedan mobiliserar han hela sjok av data, tabeller eller index (ofta levererade av medarbetare) men hans egna, fåordigt förklarade operationaliseringar är sällan invändningsfria, ofta däremot ganska besynnerliga. Han studerar t ex byråkratiseringen genom att mäta förvaltningens tillväxt. Men har sjukvården "byråkratiserats" genom att man inrättat läkarsekreterare? Har universiteten "byråkratiserats" genom administrativa arbetsuppgifter överförs från universitetslärare till byråsekreterare? Vid en professorskonkurrens i Lund karakteriserade en sakkunnig träffande Lanes empiriska forskning som "osäker och ganska praxisfrämmande" (professor Lars-Göran Stenelos yttrande 1989-05-10 vid tillsättningen av professur i statsvetenskap vid Lunds universitet, s. 1).

Pedagogiska meriter. I en extremt kortfattad redogörelse för sin vetenskapliga verksamhet skriver Lane: "Jag har alltid undervisat en massa elever på alla nivåer." Något intyg som vitsordar kvalitén på hans undervisning uppvisas inte. I åliggandena som professor ingår handledning av doktorander. Han uppger att han i Genève har handledningsansvar för 21 doktorander. Emellertid har endast två disputerat, vilket med hänsyn till omständigheterna måste betecknas som ganska litet.

Administrativa meriter. Lane har haft vissa forskningsanslag, men med tanke på den långa

tid han verkat som professor är de ändå ganska begränsade. De redovisas knapphändigt. "Jag har haft ganska mycket forskningsanslag, dels under tiden i Umeå, dels under tiden i Schweiz – sammanlagt några miljoner kr." I Sverige blev en del av Lanes forskning uppmärksammas populärvetenskapligt men fick ett blandat mottagande. I Genève har Lane varit förordnad som prefekt i tre år. Inget kvalitetsomdöme lämnas i intyget. Av de uppgifter som redovisats ovan drar vi slutsatsen att Lane inte är någon administrativ tillgång.

Sammanfattande omdöme. Vi finner att Lane trots en omfattande och delvis framstående forskning saknar den personliga förmåga som krävs för professuren.

Bo Petersson (f. 1960) disputerade 1990 efter att ha genomgått sin forskarutbildning vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet. Efter att varit verksam vid Utrikesdepartementet och Institutionen för östeuropastudier i Uppsala återvände han 1996 till ett universitetslektorat vid statsvetenskapliga institutionen i Lund. Där antogs han 1999 som oavlönad docent och är sedan 1 juli 2006 befordrad till professor.

Vetenskaplig skicklighet. Petersson delar in sin vetenskapliga produktion i tre faser. Den första fasen kretsar kring avhandlingen och två andra texter som nära anknyter till samma tema, det vill säga Sovjetunionen med särskilt fokus på neutralitetsfrågor. Den analytiska ingången i avhandlingen, *The Soviet Union and Peacetime Neutrality in Europe. A Study of Political Language*, är tudelad. För det första studeras hur det politiska språket används som övertalning gentemot fyra neutrala stater – Finland, Schweiz, Sverige och Österrike – under det kalla kriget. Denna del, som utgör lejonparten av avhandlingen, bygger på tanken att språket fyller funktionen av instrument, som används medvetet och övervägt för att uppnå vissa bestämda mål. För det andra spåras hur rådande föreställningar om neutralitet kommer till uttryck, i form av några centrala metaforer. Denna språkfunktion kallas reflexiv eller expressiv och antas komplettera bilden av hur Sovjet uppfattade olika former av neutralitet i sin omgivning. Poängen är att det politiska språket bör ses som både strategiskt och avslöjande/reflekterande, vilket (inte helt oväntat) också lyfts fram som den generella slutsatsen i avhandlingen. Här uppvisas både beläsenhet, självständigt tänkande kring språklig kommuni-

kation, retorik och metaforers betydelse samt öppenhet för okonventionella infallsvinklar. En styrka i avhandlingen är ambitionen att koppla teori och empiri. Begreppsapparaten är väl utvecklad, men kan också kännas något överarbetad. Den tredje skriften i denna fas, *Med Moskvas ögon*, handlar om hur Stalin och Chrusjtjov såg på svensk neutralitetspolitik. Det är en text med populärvetenskaplig touche, som bygger på nytt arkivmaterial. Avhandlingen framstår helt klart som den första periodens mest centrala verk.

Den andra fasen, som är empiriskt orienterad mot Ryssland, bör till stor del ses som ett led i en nödvändig utveckling. Petersson skriver själv att han förlorade en del av sin professionella identitet med händelserna i Östeuropa 1989-1991. Det största arbetet under den här fasen utgörs av *National Self-Images and Regional Identities in Russia*, som kom ut 2001. 1997 beviljades Petersson forskningsmedel från HSFR för ett treårigt projekt, som alltså resulterade i en monografi inom utsatt tid, dessutom på utländskt förlag. Petersson inledde med att publicera en pilotstudie på temat.

National Self-Images and Regional Identities in Russia är en vital monografi om hur ryska politiker tänker om vad Ryssland är och borde vara. Empirin utgörs av 110 intervjuer med Dumaledamöter och regionala politiker åren 1997-1999. Antagandet är att individer härbärger kollektiva identiteter, vilket betyder att politikernas nationella självbilder kan betraktas som partiella representationer av nationell identitet. Viktiga resultat av studien är att den nationella gemenskapen är bräcklig och att regionala politiker kände en stark animositet gentemot centralmakten. Dessutom synliggör Petersson att de främsta hoten mot nationen efter Sovjetunionens fall uppfattas som inifrån kommande. De Andra är framför allt tjetjener, vilket understryker att den etniska – och uteslutande – dimensionen i den nationella identiteten är av (alltför) stor och växande betydelse. Analysen skrivs in i nationalism- och identitetsteori. Jämfört med avhandlingen är den tolkande ansatsen mer reflekterande och genomskinlig. Problem och möjligheter kring interaktionen intervjuad-intervjuare diskuteras på ett fruktbart sätt, frågor som utvecklas ytterligare i ett antologibidrag, "Intervjubarerade studier av kollektiva identiteter". Inom ramen för projektet har Petersson dessutom sampublicerat en artikel, som handlar om opinioner i Ryssland gällande konflikten med Tjetjenien. En summering av boken åter-

finns i "Identifying the Enemy". Sammantaget ett väl genomfört forskningsprojekt.

Peterssons intresse för det forna Sovjetunionen har också fortsatt i form av texter om Centralasien, ett "stickspår" enligt Petersson själv, men som också kan placeras in under den andra forskningsfasen. I *Det nya Centralasien. Fem forna sovjetrepubliker i omvandling* (red. tillsammans med Ingvar Svanberg) från 1996 skriver Petersson om Tadjikistan på temat "ändlösa konflikter i en artificiell stat?" I en kort artikel från 1999 klassificerar så Petersson alla de fem forna sovjetrepublikerna i Centralasien efter politiskt system, informativt men i något trubbiga kategorier. I en vänbok till Lars-Göran Stenelo från 2006 återkommer inplaceringen av dessa fem länder i fyra politiska poler i en översiktlig tillbakablick. Ännu ett bidrag på detta tema, antyder att Petersson öppnar för framtida forskning om Centralasien. Anslaget i dessa texter är både problemorienterat och kunnigt men av lättare karaktär.

Under den tredje fasen, som tecknas från 2001 och framåt, utvecklar Petersson sitt intresse för frågor kring kollektiva identiteter och nationalism i ett mer uttalat socialkonstruktivistiskt perspektiv. Här sker en bredare omorientering även vad gäller studieobjektet, från det sovjetiska och ryska/centralasiatiska till framför allt Sverige. Peterssons bredare Europaintresse syns också i hans uppdrag (sedan nov 2005) som bitr. föreståndare för Centrum för Europaforskning vid Lunds universitet. Periodens centrala arbete är *Stories about Strangers: Swedish Media Constructions of Socio-Cultural Risk*, som handlar om hur invandrare marginaliseras i tre sydsvenska kommuner. Analysen visar att majoritetsbefolkningen tillskriver minoriteten/invandrarna stereotypa och hotfulla drag samt gör dem till syndabockar. (Re)producerade i lokal dagspress blir dessa vardagliga föreställningar om socio-kulturella risker till offentliga narrativ. Teoretiskt utgår Petersson även här från teorier om nationell identitet, vilka appliceras med analytisk skärpa. Ytterligare tre texter med nära anknytning till *Stories about Strangers* har bifogats. Två andra bidrag står mer på egna ben. "The Return of the Kings" handlar om identitetskonstruktioner inom EU. Den andra texten är en kortare inledning till en konferensantologi om skillnader och likheter mellan integrationsdebatterna i Danmark och Sverige, värd att nämna då den vittnar om Peterssons förmåga att ge sig i kast med nya vinklar på sitt forskningspro-

blem. Tredelningen är rimlig, även om här finns överlappningar, främst mellan fas ett och två, vilket också lyfts fram av Petersson. Intresset för språk och lingvistiska ansatser är en röd tråd i hans produktion. Det finns en tydlig progression i Peterssons forskning, mot mer metodologiskt finslipade ansatser. Hans styrka ligger i integreringen av begreppsdiskussioner och empiriska studier, ofta stora datamängder. Petersson bör också karaktäriseras som produktiv, även om en del insänt material hakar i vartannat. Överlag handlar det om välskrivna texter, det mesta på engelska.

Vi har att göra med en samarbetsorienterad forskare, som medverkat som redaktör i fem antologier, med en sjätte under snar utgivning, *Whose house is this? Majority cultures and the politics of ethnic difference*. Petersson deltar också regelbundet i vetenskapliga konferenser och tycks ha ett väl uppbyggt kontaktnät, inte bara inom sin egen disciplin. Han har också tagit ett dokumenterat ansvar för den s.k. tredje uppgiften genom att hålla externa föreläsningar, skriva populärvetenskapliga artiklar och medverka i statliga utredningar.

Pedagogisk skicklighet. Peterssons undervisningsfarenhet är både bred och omfattande. Han har undervisat på alla nivåer i grundutbildningen, främst kandidat- och magisternivå, i olika typer av kurser, använt skilda metoder och examinationsformer, överlag med goda vitsord. Han har också gått en serie högskolepedagogiska kurser. Två doktorander har handletts till disputation.

Administrativ skicklighet. Petersson nämner särskilt verksamheten vid Centrum för Europaforskning som administrativt meriterande. Förutom att vara biträdande föreståndare leder han en fakultetsövergripande programsatsning om Energi och säkerhet i Europa. Övriga administrativa meriter är av betydligt lättare karaktär. I ett bredare administrativt perspektiv kan man emellertid också räkna in att Petersson lett flera forskningsprojekt och redigerat en serie antologier i samarbete med andra forskare.

Sammanfattande omdöme. Petersson är en gedigen forskare. Han arbetar strukturerat, med en alltmör mångvetenskaplig och öppen ansats, och har visat prov på både kontinuitet och förnyelse i sin forskning. Han har god pedagogisk meritering. Hans administrativa meriter måste dock betraktas som begränsade. Vi bedömer Petersson kvalificerad för den utlysta tjänsten.

Mark Thompson (f. 1960) är professor i statsvetenskap vid Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg sedan 1997. Han disputerade vid Yale University 1991.

Vetenskaplig skicklighet. Thompson beskriver sin forskning som jämförande politik i bred mening, med särskild inriktning mot Sydostasien, främst Filippinerna, men även med ett växande intresse för ”fall” i östra Europa. Komparationerna rör problem kring demokrati i termer av fredliga uppror eller ”demokratiska revolutioner” respektive ”sen demokratisering”, det vill säga kopplingen demokrati – ekonomisk utveckling.

15 texter är insända för bedömning. Samtliga är artiklar i internationella tidskrifter eller kapitel i antologier. De två artiklar som ligger längst tillbaka i tiden är daterade 1996. Den ena handlar om det land som står mest centralt i Thompsons produktion (där han också bedrivit flera års fältarbete), nämligen Filippinerna, ”Off the Endangered List. Philippine Democratization in Comparative Perspective”. Här beskrivs, insiktsfullt och lättillgängligt, den sköra demokratiseringsprocess som inleddes med Corazon Aquinos politiska ledarskap. Den andra artikeln från samma år, ”Why and how East Germans rebelled”, tar även den upp frågan om hur en regim svarar på folkliga protester, men utifrån östtyska erfarenheter. Thompson för ett konstruktivt samtal med fyra olika forskares tolkningar av händelseutvecklingen, bl a Albert O. Hirschman och Claus Offe. Temat är demokratiska revolutioner.

Det spåret väger tungt i Thompsons produktion. I ”Whatever Happened to Democratic Revolutions?” (2000), listas 15 länder – med en del reservationer – som genomgått demokratiska revolutioner 1986-2000. Han säger sig vilja lämna ett bidrag till denna underteoretiserade diskussion om förändring, som faller mellan revolutionsteori och demokratisk transitionsteori. Och mer konkret: Varför sköt regimen i Beijing mot medborgarna 1989 när det inte skedde i Östeuropa? Hur kunde så totalitära regimer som de i östra Europa vittra sönder? Betyder det att totalitarianismteorin är falsifierad? De frågorna ställer Thompson i ”To Shoot or Not to Shoot – Posttotalitarianism in China and Eastern Europe” (2001) och i ”Totalitarian and Post-Totalitarian Regimes in Transitions and Non-Transitions from Communism” (2002).

Hans svar är att de stater han studerat snarare är (olika) post-totalitära, dvs. mer pluralistiska och mindre ideologiskt orienterade, framför allt inte styrda av *en* karismatisk ledare. Teorigodset är hämtat från Hannah Arendt m.fl., särskilt Juan Linz, som också var Thompsons handledare. Sammantaget klassificeras olika övergångsscenarios på ett fruktbart sätt, mycket tack vare den empirinära utgångspunkten. Som mest principiellt intressant blir Thompson i ”Democratizing? Theories of Revolution: Why and How Democrats Rebel” (2005), där han argumenterar för att olika folkliga uppror i Asien och Östeuropa lett till så förändrade maktrelationer att de borde ingå i kanon av ”riktiga” revolutioner.

Två artiklar – ”Stolen Elections: The Case of the Serbian October” (2004) och ”After Defeat: When Do Rulers Steal Elections?” (2006), båda tillsammans med en doktorand – har en lite annan vinkel. Här visas hur olika regimer försöker behålla makten genom att tillåta val men inte respektera dess resultat. Utifrån idén att ”valstöld” kan få två konsekvenser, antingen behåller regimen makten eller förlorar den – görs omfattande och systematiska komparationer, möjligtvis i lite väl breda penseldrag.

I ”Building Nations and Crafting Democracies – Competing Legitimacies in Interwar Eastern Europe” (2002) pekar Thompson på hur svårt det är att förena (etno)nationalism och demokrati om stat och nation inte överlappar. Om staten är för stor, ”oversized”, kommer etniska minoriteter i kläm, och om staten är för liten, ”rump states” som i Österrike och Ungern under mellankrigstiden, utmanas staten av fraktionsbildningar. Den svåra balansgången mellan nationalism och demokrati synliggörs på ett fruktbart sätt.

Thompsons andra problemriktning, frågan om sambandet demokrati – ekonomisk utveckling, diskuteras främst på basis av empiri från Sydostasien. I ”Why Democracy Does Not Always Follow Economic Ripeness” (1997) ifrågasätter Thompson tesen att ekonomisk expansion leder till demokrati, med referens till händelseutvecklingen i Malaysia och Singapore. I båda dessa länder hänvisade de styrande till att västerländsk demokrati kolliderar med asiatiska värden. Några år senare konstaterar Thompson att finanskrisen vid 1990-talets slut lett till att tanken om specifika kulturella asiatiska värden börjat ifrågasättas. Kejsartyskland tjänar som jämförelseobjekt, ett land där man också hävdade särskilda tyska värden som oförenliga med

demokrati. Malaysia och Singapore återkommer, som illustrationer till att ekonomisk utveckling pågår utan att demokrati och rättigheter införs, i ”Pacific Asia after 'Asian values'. Authoritarianism, democracy, and 'good governance'” (2004). Dessutom påvisas hur den globaliserade diskursen om ”god samhällsstyrning” används som argument mot demokratiska institutioner. Thompson talar utifrån sina ”fall” emot tanken om en given korrelation mellan ekonomiskt välstånd och demokrati. Det är kunniga och metodiska presentationer, som dock har något repetitivt över sig.

På temat genus har Thompson bifogat tre artiklar, en som diskuterar kvinnliga ledare i Asien som oppositionella förespråkare av demokrati, eller ”democratic revolutions” (2002/03). I en andra artikel från 2004 är temat kvinnliga ledare i Filippinerna, först och främst Corazon Aquino men också Gloria M Arroyo. Här finns ett könsperspektiv som kretsar kring förståelsen av politiken som en uppgörelse mellan män och vad det innebär för kvinnliga politiker, förväntan om att de ska ”régner mais pas gouverner”. Den tredje artikeln, som handlar om ”The Making of Chancellor Merkel” (2006), utgör en första publikation inom ramen för ett större projekt om kvinnliga ledare, nu inom tysk politik. Thompsons ambition är att integrera genusforskningen i statsvetenskapens komparativa mittfåra. Vad det betyder förblir dock höljt i dunkel. Artiklarna är välskrivna och politiskt intressanta, men måste nog anses ha en begränsad metodologisk räckvidd.

Thompson skriver att han är ”very oriented toward publication in international journals”. Det är förvisso viktigt i dagens forskarsamhälle, men det handlar också om avvägningar, att inte bli så benägen att publicera att man lockas till upprepningar och förenklade resonemang. Thompson har anmärkningsvärt nog bara skickat in kortare texter till denna professorskonkurrens. Han påpekar själv vid några tillfällen att det han skrivit bara är ”a brief discussion” eller att ”the argument is limited in scope”. Det finns inga skäl att tvivla på Thompsons förmåga att hantera mer omfattande textmaterial, men vi har inte erbjudits någon möjlighet att bedöma detta. Framför allt blir det svårt att uttala sig om Thompsons teoretiska självständighet. Styrkan i det insända materialet ligger i intressanta och redan från början tydligt formulerade frågeställningar och problematiseringar. Thompson är också en god empiriker, med ett

genuint intresse för politikens substans. Det finns både beläsenhet och systematik i artiklarna, om än av varierande tyngd. Anslaget är lätt och drivet.

Pedagogisk skicklighet. Thompsons undervisningserfarenhet är bred, både vad gäller teman, nivåer och olika nationella miljöer. Han är även engagerad i att utveckla kursutbudet vid sin institution. Thompson handleder också en serie doktorander, men det framgår inte om någon disputerat. Inga utvärderingar eller andra dokument som styrker de pedagogiska meriterna är bifogade.

Administrativa meriter. Thompsons administrativa uppdrag tycks i huvudsak gälla forskningskoordinering förutom att han varit biträdande dekan i fakultetens styrgrupp vid universitetet i Erlangen-Nürnberg 1998-2002. Under senare år har han också fått en handfull forskningsprojekt finansierade, varav ett större. Publikationslistan, slutligen, visar på ett intresse för samarbete med forskare från olika akademiska miljöer.

Sammanfattande omdöme. Thompson uppvisar internationell orientering, både i sin forskning och undervisning. Hans vetenskapliga produktion väcker intresse, men underlaget i form av enbart kortare texter hindrar oss från att bedöma hans förmåga att fullfölja sina goda intentioner. Det är också oklart huruvida Thompson handlett någon doktorand fram till disputation. Vi finner att Thompson inte fullt ut styrkt sin kompetens för den ledigförklarade professuren.

STOCKHOLM, UPPSALA OCH
OSLO DEN 12 FEBRUARI 2008

MAUD EDUARDS—LEIF LEWIN—ARILD UNDERDAL

Individuella ställningstaganden

Leif Lewin

De fyra kompetensförklarade sökandena sönderfaller i två grupper. Den ena består av Lundaforskarna Elgström, Jerneck och Petersson. De är alla prominenta experter på internationell politik, Petersson med ett specialintresse för Ryssland. Ingen av dem framstår kanske som verkligt banbrytande men samtliga är solida och omdömesgilla med försiktiga slutsatser väl belagda i empirin. Den yngre Petersson har inte hunnit samla på sig lika tunga meriter som de båda andra och får vid en jämförelse i nuläget träda tillbaka men hans reflekterande hållning till sin vetenskap är löftesrik, om än något oständig.

Att väga Elgström och Jerneck mot varandra är svårt. De är verkligen påfallande lika till karriär och forskningsprofil. Elgströms produktivitet har under de senaste åtta, tio åren varit stigande, hans *Images and Strategies for Autonomy* framstår som det bästa arbetet inom denna grupp, han har publicerat sig på mera framstående förlag än Jerneck och han har haft ett något större genomslag inom forskningen. Jerneck har å andra sidan förnämligare meriter som handledare med hela tio doktorander förda till disputation. Det senare är av väsentlig betydelse vid en professorstillsättning men uppväger, som jag ser det, inte helt det vetenskapliga försteg jag finner hos Elgström. Med betoning av att skillnaden dem emellan är härfin, sätter jag vid en sammanvägning Elgström något före Jerneck.

Köpenhamnsprofessorn Bartelson, med doktorandutbildning från Stockholm, är en helt annan forskarpersonlighet med djärva teorier, briljanta stundom extravaganta analyser och bedövande lärdom, vilket inte hindrar att läsaren ibland ställer sig något undrande inför hans teser. Bartelsons trilogi om nationalstatens uppkomst och det svåruppnåeliga världssamfundet utgör en betydande och originell intellektuell prestation. Att läsa Bartelson, skulle man kunna säga, är som att äta en förföriskt god men okänd maträtt. Man njuter av smaksensationerna men man vet inte riktigt vad det är man förtär eller hur det lagats till; aldrig någonsin skulle man själv kunna göra om det och komma till samma resultat. Elgström och Jerneck serverar däremot mera pålitlig husmanskost, varvid råvarorna en-

dast bearbetats obetydlig og efter kjent recept som alla kan följa. Bartelson har gjort ett större avtryck i forskningen än sina konkurrenter och med rätta blivit mera internationellt uppmärksam. När han därtill uppvisar goda pedagogiska och administrativa meriter, placerar jag honom i första förslagsrummet.

Min rangordning av de tre främsta sökandena blir således:

1. Jens Bartelson
2. Ole Elgström
3. Magnus Jerneck

UPPSALA DEN 12 FEBRUARI 2008

LEIF LEWIN

Arild Underdal

Komiteen har funnet fire av søkerne kvalifisert for det utlyste professoratet. Om vi *bare* skulle ha lagt vekt på vitenskapelig merittering, ville også Jan Erik Lane ha hørt med til den gruppen. Gjennom en meget omfattende publisering, som kjennetegnes av stor bredde og for en stor del også av analytisk skarphet og gjennombruddskraft, og som har fått betydelig oppmerksomhet i det internasjonale forskersamfunnet, står han frem som en av de aller fremste kandidatene vurdert ut fra vitenskapelig merittering alene. Det skal derfor tungtveiende grunner til for ikke å kjenne ham kvalifisert til stillingen. Som komiteen har gjort rede for, foreligger det slike grunner i dette tilfellet. Et universitet skal vise betydelig romslighet for ”avvik” i arbeidsstil og kollegiale omgangsformer. Jeg har da også selv ved et tidligere tilfelle – nettopp ut fra den betraktningen – gått inn for å tilsette Lane i et professorat ved mitt eget institutt. Men også et universitet må kunne kreve av sine professorer innordning under grunnleggende regler og normer, og ivaretagelse av det brede sett av forpliktelser som følger med rollen. Jeg ser oppfyllelse av dette kravet som en *nødvendig* betingelse for tilsetning. Særlig de opplysninger som fremkommer i rapporten fra hans siste arbeidsgiver – Universitetet i Genève – gjør det etter mitt skjønn klart at Lane ikke kan sies å tilfredsstillende denne betingelsen.

Av de fire søkerne som trygt kan kjennes kvalifisert for stillingen, vil jeg rangere Bartelson som nr 1. Han utmerker seg først og fremst ved

en vitenskapelig vitalitet, spenst og tankekraft som ingen av de andre kandidatene helt når opp til. Rett nok kommer det ikke alltid like spennende konklusjoner ut av hans blendende intellektuelle piruetter. Særlig lesningen av hans første store arbeid – *A Genealogy of Sovereignty* – brakte tidvis tankene inn på en fotballspiller som blir så fascinert av egne tekniske ferdigheter at det går ut over spilllets fremdrift. Det står likevel fast at vi har å gjøre med en produktiv og kraftfull forsker som virkelig bidrar til den internasjonale utviklingen av sitt fagfelt, og som utvilsomt kan tilføre statsvitermiljøet i Lund spennende nye impulser. Når vi så legger til at han får gode attester for sin pedagogiske innsats, og har løst godt de – riktignok ganske begrensede – administrative oppgaver han har hatt, kommer jeg til at Bartelson må innstilles på første plass.

Konkurransen om andreplassen står mellom *Elgström* og *Jerneck*. De to står etter min vurdering ganske likt hva gjelder både vitenskapelig og pedagogisk kompetanse. De er endog som forskerprofiler meget like. Begge fremstår som kunnskapsrike og solide forskere som bidrar med ny og interessant empirisk kunnskap om sentrale spørsmål, men som ikke i samme grad viser frem den analytiske og metodiske skarphet og gjennombruddskraft som skal til for virkelig å kunne bidra til teoriutviklingen innenfor sine fagområder. Om vi ser på de første 10-15 årene av deres aktive forskerkarrierer, skulle jeg gi et lite fortrinn til Jerneck. Om vi ser på de siste 8-10 årene, finner jeg imidlertid at Elgström har utlignet det forspranget, og endog tatt over ledelsen. Gjennom en serie (til dels overlappende) publikasjoner – flere i internasjonale kanaler med ”peer review” – står Elgström i denne perioden frem som en mer offensiv forsker som ikke bare kan *anvende* begreper, modeller og hypoteser som andre har utviklet, men som også selv kan *bidra* til videre utvikling av eget forskningsfelt. Også Jerneck har flere klart meritterende publikasjoner fra denne perioden, men samlet sett avtegner de ikke et like tydelig bilde av progresjon og driv. For å sjekke om det statsvitenskapelige forskersamfunnet sitter igjen med det samme inntrykket, foretok jeg en enkel analyse av siteringer registrert i ISIs database. Om vi ser hele perioden 1980-2007 under ett, er forholdstallet nær 5:1 i favør Elgström. Vel så interessant er det at mens nær 2/3 av referansene til Elgström dreier seg om arbeider han har publisert i perioden 2000-2007, er den samme andelen for Jerneck ca 1/5. Drøyt halvparten av referansene til Elgströms arbeider finnes i tidsskriftarti-

kler publisert i de tre siste årene (2005-2007), mot ca 1/5 for Jerneck. Og mens over halvparten av artiklene som viser til Elgstrøms publikasjoner er skrevet av forskere med institusjonstilknytning utenfor Skandinavia, er den tilsvarende andelen for Jerneck ca 1/5. Nå vet vi at forskjeller i siteringsscore kan påvirkes av mange faktorer som ikke har noe med vitenskapelig prestasjonsnivå å gjøre, og at ISI får med bare et begrenset utvalg av alle siteringer. Det ville derfor være *meget* risikabelt å basere en rangering på slike forskjeller. I dette tilfellet ble imidlertid siteringsanalysen utført i etterkant, som en "reliabilitetstest" av de konklusjoner jeg satt med etter lesningen av søkerens publikasjoner. Og analysen viser altså – om enn med skarpere kontraster – det samme grunnmønsteret. Det synes rimelig å anta at resultatene fra de siste årene normalt vil gi et noe bedre grunnlag enn resultater fra tidligere perioder for å predikere hva vi kan forvente i årene som kommer. I sum leder dette meg til den konklusjon at Elgstrøm i dag må sies å ha et overtak – om enn lite – hva gjelder vitenskapelig merittering.

En vurdering av disse søkerens øvrige kvalifikasjoner bringer ikke inn nye premisser av utslagsgivende betydning for den innbyrdes rangeringen. De to står etter min vurdering ganske likt hva gjelder pedagogisk merittering. Jerneck har et klart fortrinn hva gjelder bidrag til utredningsarbeid for statlige og regionale myndigheter, mens Elgstrøm har en tyngre og mer allsidig erfaring fra administrativt arbeid. Begge fremstår som personer som tar sin akademiske "borgerplikt" på alvor. Når alt dette stilles sammen, blir min konklusjon at Elgstrøm rangeres som nr 2.

Også Petersson viser en tydelig progresjon i sin forskning. Etter min vurdering må han likevel fortsatt stille bak Elgstrøm og Jerneck. En vurdering av hans pedagogiske og administrative kvalifikasjoner foranlediger ingen endring av den rangeringen.

Min rangering blir altså:

1. Jens Bartelson
2. Ole Elgstrøm
3. Magnus Jerneck.

OSLO, DEN 11. FEBRUAR, 2008

ARILD UNDERDAL

Maud Eduards

Mot bakgrund av våra gemensamma beskrivningar av de sökandes meriter vill jag härmed avlämna mitt personliga ställningstagande. Av de sex sökande uppfyller två inte de krav som ställs för innehav av professuren i statsvetenskap. Jan-Erik Lane har förvisso en gedigen vetenskaplig meritering bakom sig och har också låtit tala om sig i det internationella forskarsamhället. Det råder ingen tvekan om att hans författarskap är både omfattande och i vissa stycken betydande, men också att kvalitén skiftar. Vad gäller övrig meritering är bilden mer komplicerad. Hans pedagogiska meriter är inte tillräckligt underbyggda. Dessutom bedömer jag att han saknar den i bred mening administrativa skicklighet och förmåga att samverka med andra som krävs för anställningen.

Även Mark R Thompson redovisar en försvärlig och intressant vetenskaplig produktion, som bör få särskild erkänsla för spännande och explicita fråge-/problemställningar om demokratisering och ekonomisk-politisk utveckling. Men då han endast skickat in kortare texter har jag inte kunnat bedöma hans förmåga att åta sig större, mer djuplodande forskningssatsningar. Han har heller inte styrkt sin förmåga att handleda doktorander till disputation. Thompsens administrativa meriter måste också betecknas som relativt begränsade.

Återstår fyra sökande som kan komma i fråga för professuren: Jens Bartelson, Ole Elgstrøm, Magnus Jerneck och Bo Petersson. Bo Petersson är inte riktigt lika meriterad som sina institutionskolleger, Elgstrøm och Jerneck, men så är han också tio år yngre. Icke desto mindre har han otvetydiga styrkor i sin vetenskapliga produktion, där jag främst vill peka på bredd och öppenhet kring metodologi, analytisk reflexivitet och förmåga att syntetisera stora mängder empiri. Ytterligare en merit är att det finns en tydlig progression i hans vetenskapliga produktion. Det är överlag gediget och välskrivet arbete, möjligtvis med en viss avsaknad av spänst och gestaltning, om jag får tala i mer skönlitterära termer. Petersson har fullgod pedagogisk meritering, medan hans administrativa meriter måste betraktas som lite knappa.

Ole Elgstrøm och Magnus Jerneck är jämbördiga i flera vitala avseenden, vilket gjort det extra svårt att avgöra vem som till slut bör ha försteg framför den andre. De båda forskarna är av samma generation vid institutionen i Lund,

de disputerade med ett års mellanrum och befordrades till professorer samma år. De ligger också nära varandra i sin IR-orientering och i grundläggande problemformuleringar.

Pedagogiskt är båda väl meriterade. Angående insatser för att få fram doktorander till disputation skiljer Jerneck dock ut sig på ett synnerligen förtjänstfullt sätt. På den administrativa sidan är emellertid Elgström något starkare, främst med uppdrag som studierektor och prefekt, även om skillnaden här är betydligt mindre än vad gäller doktorandhandledning. Båda har visat god förmåga att utveckla och leda forskning samt samverka med andra forskare. I fråga om kommunikation med universitetets omvärld har Jerneck dock ett försteg på den svenska arenan. Men det är kriteriet vetenskaplig skicklighet som väger över till Elgströms fördel. Om båda är utmärkte forskare på ett brett IR-fält, och i det hänseendet likvärdiga, så uppvisar Elgströms texter några drag som faller avgörandet för min del. Det bygger på att han har en något större bredd i val av problem och metodologi än Jerneck, ett mer teoretiskt och analytiskt förhållningssätt samt en tydligare progression i sitt vetenskapliga skrivande. Dessutom är alla inskickade texter, utom avhandlingen, internationellt publicerade.

Slutligen sätter jag Bartelson klart före de övriga tre när det gäller vetenskaplig skicklighet.

Han har ämnesbredd i det att han behärskar både IR-genren, politisk filosofi och idéhistoria. Han diskuterar centrala statsvetenskapliga problem – kring stat, suveränitet och globalisering – som de framstår idag, men i ett konsekvent genealogiskt perspektiv. Hans texter karaktäriseras av systematiskt analysarbete, självständigt tänkande och stor samhällsteoretisk beläsenhet. Bartelson har genomtänkta anspråk, i allt från ordval till slutsatser om begreppens och världens (tänkta) beskaffenhet. Det handlar om intellektuellt stimulerande och vetenskapligt kvalificerade texter. Allt är välformulerat och internationellt publicerat, i peer review tidskrifter samt på förlag med hög ”impact”. Bartelsons pedagogiska meritering är utmärkt. Han har även goda vitsord om sin administrativa skicklighet. Kommunikationen med det omgivande samhället är dock ringa.

Då jag menar att vetenskaplig skicklighet bör väga tyngst blir min rangordning följande:

1. Jens Bartelson
2. Ole Elgström
3. Magnus Jerneck

**STOCKHOLM DEN 18 FEBRUARI
2008**

MAUD EDUARDS